

Programmatie derde graad gewoon secundair onderwijs – schooljaar 2023-2024

Advies

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Advies op vraag van Ben Weyts, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand op 16 december 2022

Uitgebracht door de Raad Secundair Onderwijs op 2 februari 2023 met eenparigheid van stemmen

Vorbereiding: technische werkgroep Programmaties so op 22 december 2022 en 10, 13, 17 en 20 januari 2023

Dossierbeheerders: Marleen Colpin en Carine De Smet

Inhoud

1	Situering.....	2
2	Beleidsaanbevelingen.....	6
2.1	Aanvragen van een school voor verschillende graden als een geheel bekijken.....	6
2.2	Ruimte om doordachte keuzes te maken.....	6
2.3	Principe van domein- en campusschool verder concretiseren	6
2.4	Rekening houden met de aard van een scholengemeenschap.....	7
2.5	Aanvragen voor herschikking van of uitbreiding naar vestigingsplaatsen vereenvoudigen 7	
2.6	Aanvragen voor studiecontinuïteit 1-op-1 niet als programmatie-aanvragen behandelen7	
3	Aanpak advisering.....	8
3.1	Aanvragen 'Studiecontinuïteit'	8
3.1.1	Regelgeving.....	8
3.1.2	Advies	8
3.2	Aanvragen 'Vorbereiding op de modernisering'	8
3.3	Aanvragen 'Modernisering'	8
3.3.1	Op basis van de criteria uit de regelgeving.....	8
3.3.2	Op basis van bijkomende criteria	10
	Bronnen.....	14

1 Situering

De Vlor ontving op 16 december 2022 de adviesvraag over de programmatieaanvragen voor het gewoon voltijds secundair onderwijs (SO) voor het schooljaar 2023–2024. 1.380 daarvan zijn aanvragen voor programmatie van studierichtingen in de derde graad secundair onderwijs. Alle aanvragen zijn ontvankelijk verklaard door het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI).

De Vlaamse Regering moet die aanvragen goedkeuren vooraleer scholen kunnen programmeren. De Vlaamse Regering wint daarvoor eerst het advies in van de Vlor, de Onderwijsinspectie en AGODI. Over de programmatieaanvragen met finaliteit arbeidsmarkt en met de dubbele finaliteit wordt ook het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) ingewonnen.

De 1.380 aanvragen van de derde graad zijn als volgt verdeeld over de finaliteiten (gemoderniseerd aanbod voor het eerste leerjaar van de derde graad) en onderwijsvormen (niet gemoderniseerd aanbod voor derde leerjaar derde graad en Se-n-Se:

Finaliteit ▼	1 ^{ste} leerjaar 3 ^{de} graad
Arbeidsmarkt	266
Doorstroom	677
Dubbel	415

Onderwijsvorm ▼	3 ^{de} leerjaar 3 ^{de} graad	Se-n-Se
ASO		
BSO	17	
TSO		5

Per studiedomein en studierichting geeft dat volgend overzicht:

Domeinen en studierichtingen	Aantal
DOMEINOVERSCHRIJDEND	370
1e leerjaar in de 3e graad Economie-Moderne talen ASO	10
1e leerjaar in de 3e graad Economie-Wiskunde ASO	23
1e leerjaar in de 3e graad Freinetpedagogie ASO	12
1e leerjaar in de 3e graad Grieks-Latijn ASO	12
1e leerjaar in de 3e graad Grieks-Wiskunde ASO	15
1e leerjaar in de 3e graad Humane wetenschappen ASO	45
1e leerjaar in de 3e graad Latijn-Moderne talen ASO	31
1e leerjaar in de 3e graad Latijn-Wetenschappen ASO	22
1e leerjaar in de 3e graad Latijn-Wiskunde ASO	17
1e leerjaar in de 3e graad Moderne talen ASO	133
1e leerjaar in de 3e graad Moderne talen-Wetenschappen ASO	14
1e leerjaar in de 3e graad Sportwetenschappen ASO	23
1e leerjaar in de 3e graad Topsport-Economie ASO	2
1e leerjaar in de 3e graad Wetenschappen-Wiskunde ASO	11

ECONOMIE EN ORGANISATIE	199
1e leerjaar in de 3e graad Applicatie- en databeheer TSO	16
1e leerjaar in de 3e graad Bedrijfsondersteunende informaticawetenschappen TSO	18
1e leerjaar in de 3e graad Bedrijfsorganisatie TSO	27
1e leerjaar in de 3e graad Bedrijfswetenschappen TSO	68
1e leerjaar in de 3e graad Commerciële organisatie TSO	22
1e leerjaar in de 3e graad Internationale handel en logistiek TSO	18
1e leerjaar in de 3e graad Logistiek BSO	12
1e leerjaar in de 3e graad Onthaal, organisatie en sales BSO	16
1e leerjaar in de 3e graad Toerisme TSO (domein Economie en organisatie)	2
KUNST EN CREATIE	34
1e leerjaar in de 3e graad Architecturale vorming KSO	3
1e leerjaar in de 3e graad Architectuur en interieur KSO	5
1e leerjaar in de 3e graad Audiovisuele vorming KSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Beeldende kunst KSO	2
1e leerjaar in de 3e graad Beeldende vorming KSO	6
1e leerjaar in de 3e graad Crossmedia (domein Kunst en creatie) KSO	4
1e leerjaar in de 3e graad Decor, etalage en publiciteit BSO	5
1e leerjaar in de 3e graad Fotografie KSO	3
1e leerjaar in de 3e graad Grafimedia (domein Kunst en creatie) KSO	2
1e leerjaar in de 3e graad Mode (domein Kunst en creatie) KSO	2
1e leerjaar in de 3e graad Woordkunst-drama KSO	1
LAND- EN TUINBOUW	23
1e leerjaar in de 3e graad Agrotechnieken plant TSO	2
1e leerjaar in de 3e graad Biotechnologische en chemische wetenschappen TSO (Land-Tuinbouw)	3
1e leerjaar in de 3e graad Dierenverzorgingstechnieken TSO	3
1e leerjaar in de 3e graad Groenaanleg en -beheer BSO	3
1e leerjaar in de 3e graad Groendecoratie BSO	2
1e leerjaar in de 3e graad Natuur- en groentechnieken TSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Plant en milieu BSO	5
1e leerjaar in de 3e graad Tuinaanleg en -beheer TSO	4
MAATSCHAPPIJ EN WELZIJN	299
1e leerjaar in de 3e graad Assistentie in wonen, zorg en welzijn BSO	30
1e leerjaar in de 3e graad Basiszorg en ondersteuning BSO	14
1e leerjaar in de 3e graad Defensie en veiligheid TSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Gezondheidszorg TSO	68
1e leerjaar in de 3e graad Haarverzorging BSO	2
1e leerjaar in de 3e graad Mode (domein Maatschappij en welzijn) TSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Moderealisatie BSO	3
1e leerjaar in de 3e graad Opvoeding en begeleiding TSO	63
1e leerjaar in de 3e graad Schoonheidsverzorging BSO	32
1e leerjaar in de 3e graad Textielverzorging BSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Wellness en schoonheid TSO	9
1e leerjaar in de 3e graad Welzijnswetenschappen TSO	75

SPORT	39
1e leerjaar in de 3e graad Beweging en sport BSO	21
1e leerjaar in de 3e graad Sportbegeleiding TSO	12
1e leerjaar in de 3e graad Topsport (dubbele finaliteit) TSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Topsport (finaliteit arbeidsmarkt BSO)	1
1e leerjaar in de 3e graad Topsport-Bedrijfswetenschappen TSO	4
STEM	314
1e leerjaar in de 3e graad Afwerking bouw BSO	4
1e leerjaar in de 3e graad Applicatie- en databeheer TSO	9
1e leerjaar in de 3e graad Autotechnieken TSO	6
1e leerjaar in de 3e graad Binnen- en buitenschrijnwerk BSO	18
1e leerjaar in de 3e graad Binnenschrijnwerk en interieur BSO	4
1e leerjaar in de 3e graad Binnenvaarttechnieken TSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Biotechnologische en chemische STEM-wetenschappen TSO	24
1e leerjaar in de 3e graad Biotechnologische en chemische technieken TSO	42
1e leerjaar in de 3e graad Bouw- en houtwetenschappen TSO	5
1e leerjaar in de 3e graad Bouwtechnieken TSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Brom- en motorfietsinstallaties BSO	2
1e leerjaar in de 3e graad Crossmedia (domein STEM) TSO	4
1e leerjaar in de 3e graad Datacommunicatie- en netwerkinstallaties BSO	28
1e leerjaar in de 3e graad Decoratie en schilderwerken BSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Elektrische installaties BSO	15
1e leerjaar in de 3e graad Elektromechanische technieken TSO	26
1e leerjaar in de 3e graad Elektronicatechnieken TSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Elektrotechnieken TSO	2
1e leerjaar in de 3e graad Fietsinstallaties BSO	8
1e leerjaar in de 3e graad Grafimedia (domein STEM) TSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Houttechnieken TSO	4
1e leerjaar in de 3e graad Industriële ICT TSO	14
1e leerjaar in de 3e graad Informatica- en communicatiewetenschappen TSO	31
1e leerjaar in de 3e graad Koel- en warmtetechnieken TSO	4
1e leerjaar in de 3e graad Koelinstallaties BSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Lassen-constructie BSO	5
1e leerjaar in de 3e graad Mechanische vormgeving BSO	5
1e leerjaar in de 3e graad Mechatronica TSO	11
1e leerjaar in de 3e graad Podiuminstallaties BSO	2
1e leerjaar in de 3e graad Podiumtechnieken TSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Preventief onderhoud machines en installaties BSO	13
1e leerjaar in de 3e graad Printmedia BSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Ruwbouw BSO	3
1e leerjaar in de 3e graad Sanitaire en verwarmingsinstallaties BSO	2
1e leerjaar in de 3e graad Technologische wetenschappen en engineering TSO	13
1e leerjaar in de 3e graad Vrachtwagenchauffeur BSO	2

TAAL EN CULTUUR	74
1e leerjaar in de 3e graad Onthaal en recreatie BSO	3
1e leerjaar in de 3e graad Taal en communicatie TSO	27
1e leerjaar in de 3e graad Taal en communicatiewetenschappen TSO	43
1e leerjaar in de 3e graad Toerisme TSO (domein Taal en cultuur)	2
VOEDING EN HORECA	5
1e leerjaar in de 3e graad Bakkerijtechnieken TSO	1
1e leerjaar in de 3e graad Biotechnologische en chemische wetenschappen TSO (Voeding-Horeca)	1
1e leerjaar in de 3e graad Grootkeuken en catering BSO	2
1e leerjaar in de 3e graad Horeca TSO	1
Andere	22
3e leerjaar in de 3e graad Bedrijfsvoertuigen BSO	1
3e leerjaar in de 3e graad Bijzondere schrijnwerkconstructies BSO	1
3e leerjaar in de 3e graad Carrosserie- en spuitwerk BSO	1
3e leerjaar in de 3e graad Decoratie en restauratie schilderwerk BSO	1
3e leerjaar in de 3e graad Haarstilist BSO	2
3e leerjaar in de 3e graad Industrieel onderhoud BSO	1
3e leerjaar in de 3e graad Interieurinrichting BSO	1
3e leerjaar in de 3e graad Kinderzorg BSO	4
3e leerjaar in de 3e graad Schipper-motorist BSO	1
3e leerjaar in de 3e graad Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige BSO	2
3e leerjaar in de 3e graad Verkoop en vertegenwoordiging BSO	2
Apotheekassistent Se-n-Se TSO	1
Chemische procestechnieken Se-n-Se TSO	1
Haventechnieken Se-n-Se TSO	1
Leefgroepenwerking Se-n-Se TSO	1
Sportclub- en fitnessbegeleider Se-n-Se TSO	1
Totaal	1380

Dit is het eerste jaar waarin scholen de programmatie van studierichtingen van het gemoderniseerd studieaanbod van de derde graad effectief konden aanvragen. Dat verklaart het grote aantal aanvragen, dat vergelijkbaar is met het aantal aanvragen voor de tweede graad voor schooljaar 2021-2022, het schooljaar waarin de modernisering van start ging in de tweede graad (1.181). Vanaf september 2023 is de derde graad aan de beurt. De aanvragen voor de derde graad liggen meestal in het verlengde van het aanbod dat de scholen al hebben in de tweede graad.

512 scholen hebben aanvragen ingediend. We zien vaak meerdere aanvragen van eenzelfde school. Die scholen bouwen hun derde graad verder uit in de geest van de modernisering secundair onderwijs. Daarbij houden ze rekening met hun huidige en beoogde leerlingeninstroom, hun inplanting in het onderwijslandschap en de regionale context.

Veel richtingen worden meerdere keren aangevraagd. Moderne talen spant met 133 aanvragen de kroon, maar dat is dan ook een volledig nieuwe studierichting vanaf schooljaar 2023-2024. Ook de andere domeinoverschrijdende richtingen worden vaak aangevraagd. Verder zien we veel aanvragen voor domeingebonden studierichtingen van de basisdomeinen (bv. Economie en Organisatie). Voor meer aanbod in de meer specifieke domeinen (bv. Kunst en Creatie, Land- en Tuinbouw) gaat het vaak maar om een of enkele aanvragen. Onder de domeinen Maatschappij en Welzijn en STEM vinden we zowel basisaanbod als specifiek aanbod. Daar zien we dan ook een gemengd beeld van het aantal aanvragen per studierichting.

2 Beleidsaanbevelingen

2.1 Aanvragen van een school voor verschillende graden als een geheel bekijken

Bij de advisering van de programmatieaanvragen voor de derde graad heeft de Vlor ook rekening gehouden met de eventuele aanvragen voor programmaties in de eerste en tweede graad van de betrokken scholen.

We vragen ook aan de Vlaamse Regering om de aanvragen van een school in de volledige context te bekijken en consequent te beoordelen, hetzij gefaseerd goed te keuren, hetzij eenzelfde beoordeling te geven voor programmaties die in elkaars verlengde liggen in het kader van een herprofilering van een school.

2.2 Ruimte om doordachte keuzes te maken

De vele aanvragen maken duidelijk dat scholen de nieuwe regelgeving voor programmaties blijven benutten om hun aanbod toekomstgericht uit te bouwen. De Vlor vraagt dat scholen ook de komende jaren de ruimte krijgen om doordachte keuzes te maken en in te spelen op evoluties op school en in de maatschappij.

Mochten er nog wijzigingen gebeuren aan de matrix, de concordantietabellen en de koppeling met de beroepskwalificaties, vraagt de raad de nodige soepelheid voor de scholen aangezien ze zich gebaseerd hebben op de huidige matrix en concordantietabellen.

2.3 Principe van domein- en campusschool verder concretiseren

De Vlor merkt op dat door de beslissingen van de Vlaamse Regering van vorige jaren scholen niet altijd de ruimte krijgen om hun aanbod te verbreden, zowel naar links als naar rechts in de matrix. In art. 134/1 van het decreet over de modernisering van het secundair onderwijs werden de concepten 'domeinschool', 'campusschool' en 'verticale school' ingeschreven.¹ De mogelijke voordelen voor domein- en campusscholen die in de Codex Secundair Onderwijs vooropgesteld worden, hebben echter nooit hun weerslag gevonden in een Besluit van de Vlaamse regering.

Zowel scholen als de Vlor hanteren dat regelgevend kader. We stellen vast dat de concepten van domein- en campusscholen de scholen stimuleren om te innoveren. Toch werden heel wat aanvragen in die zin de voorbije jaren niet goedgekeurd door de Vlaamse Regering op basis van een motivering die niet teruggaat op de regelgeving. We vragen de Vlaamse Regering om het principe van domein- en campusscholen verder te concretiseren en ruimte te geven.

Het principe van de domeinschool is ingeschreven in het decreet. Daarom verwacht de Vlor een positieve beslissing voor dossiers van scholen die een aanbod voor verschillende finaliteiten binnen eenzelfde domein willen uitbouwen, als ze voldoen aan de andere criteria uit de regelgeving. Dat geldt zowel voor scholen die domeingebonden studierichtingen willen programmeren die inhoudelijk verwant zijn aan een domeinoverschrijdende richting die ze al aanbieden (bv. Bedrijfswetenschappen TSO als de school al Economie-Wiskunde ASO aanbiedt), als omgekeerd. We beschouwen 'domeinoverschrijdend' ook als een domein en scholen kunnen dus hun domeinoverschrijdend aanbod uitbreiden met andere domeinoverschrijdende studierichtingen.

¹ [Decreet tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat betreft de modernisering van de structuur en de organisatie van het secundair onderwijs](#), 7 juni 2018.

2.4 Rekening houden met de aard van een scholengemeenschap

Als een school een programmatie aanvraagt voor een studierichting die binnen dezelfde scholengemeenschap al aangeboden wordt, keurde de Vlaamse Regering die de voorbije jaren vaak niet goed. Ze motiveert dat door aan te geven dat de studierichting al wordt aangeboden binnen dezelfde scholengemeenschap en onderwijszone en dat de keuzevrijheid van de leerlingen al verzekerd is.

De Vlor stelt vast dat de Vlaamse Regering bij haar oordeel niet altijd rekening houdt met de grootte (aantal leerlingen) en de oppervlakte van de scholengemeenschap. Die oppervlakte heeft immers een impact op de bereikbaarheid van de scholen en de leerlingenstromen. In een aantal gevallen is er voldoende leerlingenpotentieel voor een groter aanbod van dezelfde studierichting. Er moet daarnaast ook meer rekening gehouden worden met de afstand tussen de vestigingsplaatsen die eenzelfde programmatie aanvragen.

2.5 Aanvragen voor herschikking van of uitbreiding naar vestigingsplaatsen vereenvoudigen

Sinds schooljaar 2021-2022 wordt het programmatieconcept toegepast op elke afzonderlijke vestigingsplaats. Bij elke programmatieaanvraag moet het schoolbestuur opgeven op welke vestigingsplaats (= één adres) of vestigingsplaatsen de programmatie betrekking heeft. Ook elke uitbreiding van een door de school reeds ingericht structuuronderdeel naar een andere vestigingsplaats is een nieuwe programmatie. De programmatie hoeft dus niet per se een voor de school nieuw structuuronderdeel te zijn, maar het kan ook een verplaatsing of uitbreiding naar een of meer andere locaties betekenen.

Als de aanvraag gaat over een programmatie van een structuuronderdeel dat op de school al bestaat – dat dus aangeboden wordt als vestigingsplaats van de school die de programmatie verworven heeft –, is de Vlor van mening dat de school in het verleden aan de nodige criteria voldeed voor die programmatie. De raad ziet dan ook geen reden om deze programmatie niet goed te keuren.

Als het over een administratieve herschikking gaat of een uitbreiding naar een of meerdere andere locaties, zou de aanvraagprocedure vereenvoudigd kunnen worden om zo ook de administratieve belasting voor de scholen te verminderen.

2.6 Aanvragen voor studiecontinuïteit 1-op-1 niet als programmatie-aanvragen behandelen

Heel wat scholen doen aanvragen om rechtstreekse studiecontinuïteit te bieden aan leerlingen die in de tweede graad de onderliggende richting volgen waarvoor de school twee jaar geleden al de programmatie verworven heeft. Het gaat om de meest inhoudelijk verwante richting in de eigen school voor de richting die ze nu volgen. Zie ook 3.3.2.1 voor meer duiding en voorbeelden.

De Vlor vraagt dat de scholen voor dat soort aanvragen de volgende jaren geen programmatie-aanvraag meer moeten indienen, maar die evidente optie via een eenvoudige melding kunnen doen, net zoals dit jaar voor de concordanties.

3 Aanpak advisering

3.1 Aanvragen ‘Studiecontinuïteit’

Acht aanvragen voor studierichtingen van het derde leerjaar van de derde graad vallen nog onder de ‘oude’ regelgeving voor studiecontinuïteit. Scholen richten die zogenaamde zevende jaren in om leerlingen uit het tweede leerjaar van de derde graad de kans te geven om zich verder te specialiseren en hun diploma secundair onderwijs te behalen.

3.1.1 Regelgeving

De regelgeving voor programmatie op basis van studiecontinuïteit is ongewijzigd.²

3.1.2 Advies

Net zoals de voorgaande jaren adviseert de Vlor de aanvragen gunstig in de volgende gevallen:

- De programmatie van een structuuronderdeel is noodzakelijk als gevolg van een eerder goedgekeurde programmatie voor een onderliggend structuuronderdeel.
en
- De programmatie van een structuuronderdeel op het niveau derde leerjaar van de derde graad bso is alleen mogelijk als het onderliggend structuuronderdeel in het tweede leerjaar van de derde graad bso in 2022-2023 voor het eerst werd ingericht.

Andere criteria, zoals leefbaarheid van het aanbod, inplanting, keuzevrijheid, beschikbaarheid van expertise en infrastructuur, werden al in overweging genomen bij de programmatie van het onderliggende structuuronderdeel. Die worden niet opnieuw in vraag gesteld.

Acht aanvragen die aan de criteria hierboven beantwoorden, worden gunstig geadviseerd en niet verder besproken. Ze vallen onder cluster 1 (zie verder). Twee andere aanvragen die door AGODI als ‘WAAR’ aangeduid werden voor studiecontinuïteit, voldoen niet aan het tweede criterium hierboven en vallen onder cluster 2.

3.2 Aanvragen ‘Vorbereiding op de modernisering’

Negen aanvragen voor derde leerjaren van de derde graad en vijf aanvragen voor Se-n-Se vallen nog onder ‘vorbereiding op de modernisering’. De criteria uit de regelgeving vallen echter samen met de die uit de regelgeving voor het gemoderniseerd studieaanbod (3.3.1). We kunnen de aanvragen ook onderbrengen onder de bijkomende criteria die de Vlor hanteert (zie 3.3.2). Daarom verwijzen we naar de volgende onderdelen van het advies voor de advisering van die aanvragen.

3.3 Aanvragen ‘Modernisering’

Alle aanvragen die niet onder 3.1 vallen, vallen hieronder.

3.3.1 Op basis van de criteria uit de regelgeving

Voor programmatie van structuuronderdelen van de derde graad geldt dat ze programmeerbaar zijn mits goedkeuring door de Vlaamse Regering. De regelgeving vermeldt zes gezamenlijke criteria waarmee de aanvrager rekening moet houden bij de motivering van zijn dossier.³

² Omzendbrief [SO 61](#) van 5 februari 1999, § 3.8

³ [Codex Secundair Onderwijs](#), 24 juni 2011.

- 1 de eventuele beperkingen of voorwaarden die vanuit macrodoelmatigheid aan het aanbod van het structuuronderdeel zijn gekoppeld;
- 2 de kwantitatieve en kwalitatieve behoeften voor het aanbod van secundair onderwijs in de onderwijszone in kwestie met het oog op vervolgonderwijs of toetreding tot de arbeidsmarkt;
- 3 de keuzevrijheid van ouders en leerlingen;
- 4 de studiecontinuïteit van leerlingen binnen de school of de scholengemeenschap;
- 5 in geval van een studierichting met dubbele finaliteit of finaliteit arbeidsmarkt:
 - a) de getroffen voorbereidingen op het vlak van materiële infrastructuur en leermiddelen die voldoende en gepast zijn met het oog op de te verwerven competenties van het geprogrammeerde structuuronderdeel;
 - b) de aantoonbare samenwerkingsmogelijkheden met lokale arbeidsmarktactoren en de bedrijfswereld;
- 6 de afspraken die met andere lokale onderwijsinrichters binnen en buiten de betrokken scholengemeenschap zijn gemaakt over een rationeel en transparant studieaanbod.

Omwille van de samenhang tussen de criteria, hanteert de Vlor ze als een totaalpakket waaraan elk aanvraagdossier afgetoetst wordt. We geven hieronder aan hoe de Vlor de criteria uit de regelgeving interpreteert.

We houden rekening met:

- De beperkingen die de Vlaamse Regering vandaag oplegt voor bepaalde structuuronderdelen, en dus niet meer met de vroegere quota/contingenten voor niche-opleidingen ([criterium 1](#))
- Geografische spreiding en frequentie ([criterium 1 en 6](#))

Als het aanbod nog ontbreekt in een regio, is dat een reden om gunstig te adviseren. Als het er al wel is, gaan we na hoe scholen in dezelfde regio of onderwijszone de aanvraag tot programmering ervaren. Als zij onderling geen bezwaar maken, is dat voor de Vlor een reden om de aanvraag gunstig te adviseren. Of het structuuronderdeel al wordt aangeboden in dezelfde scholengemeenschap, is zeker een toetssteen, maar geen vaste maatstaf. Er zijn immers heel grote verschillen tussen scholengemeenschappen op vlak van leerlingenaantallen, regionale spreiding, onderwijszone, ... Binnen een scholengemeenschap zijn er vaak enkele subregio's, die elk in een vrij afgebakend gebied leerlingen rekruteren en waar leerlingenstromen van de ene naar de andere regio niet vanzelfsprekend zijn (o.a. mobiliteit).⁴ Daarom zien we aanvragen van scholen voor aanbod dat al bestaat in de scholengemeenschap. Zij willen vermijden dat leerlingen eerder kiezen voor een studierichting binnen de eigen school die niet aansluit bij hun profiel, door hen zelf de logische vervolgopleiding aan te bieden. Voor de Vlor kan er overlap zijn in het aanbod van die subregio's, op voorwaarde dat de leefbaarheid gegarandeerd is. De scholengemeenschap is het best geplaatst om die inschatting te maken en dus kijkt de Vlor naar het akkoord.
- De potentiële leerlingeninstream in functie van de leefbaarheid van een studierichting ([criterium 1 en 2](#))
- De toekomstperspectieven van de leerlingen en hun plaats op de arbeidsmarkt ([criterium 2](#))
- Het principe van de keuzevrijheid van ouders en leerlingen tussen vrij en officieel onderwijs ([criterium 3](#))
- Studiecontinuïteit op het niveau van de school ([criterium 4](#))

De Vlor gaat ervan uit dat hierover binnen de scholengemeenschap afspraken gemaakt worden ([zie ook criteria 1 en 6](#)).
- Voorbereidingen voor infrastructuur en samenwerking met bedrijven (o.a. in functie van stagemogelijkheden) en met VDAB ([criterium 5](#)). Die voorbereidingen zijn voor de Vlor erg

⁴ Voor de leerlingenströmen tussen regio's en subregio's maakt de Vlor gebruik van de data in [Dataloep](#).

belangrijk. Voor scholen die al structuuronderdelen van het gevraagde studiegebied aanbieden, is het evident dat zij aan dit criterium beantwoorden.

- Het akkoord van de scholengemeenschap (*criterium 6*)

3.3.2 Op basis van bijkomende criteria

De Vlor hanteert naast de criteria uit de regelgeving nog een aantal bijkomende criteria die bepalen of een aanvraag al dan niet gunstig geadviseerd wordt. Op basis van die criteria kunnen we de aanvragen clusteren en gebundeld adviseren. Gelijkaardige aanvragen worden gelijklopend geadviseerd en gunstige/ongunstige adviezen worden enkel bijkomend gemotiveerd als extra duiding bij het aanvraagdossier nodig is (zie deel 4).

Voor alle clusters geldt dat de Vlor ook rekening houdt met de verwachte concordanties van het oude naar het gemoderniseerde studieaanbod die de scholen gemeld hebben aan AGODI. Zo'n melding volstaat voor het omzetten van een richting naar een andere richting in lijn met de concordantietabellen.

3.3.2.1 Studiecontinuïteit 1-op-1 (cluster 1)

Bijna de helft van de aanvragen gaan over richtingen die rechtstreeks studiecontinuïteit bieden voor leerlingen uit de tweede graad van de eigen school. Het gaat om aanbod van de meest inhoudelijk verwante richting die voortbouwt op een studierichting waarvoor de school de programmatie in de tweede graad al verworven heeft. Bijvoorbeeld: de school kreeg twee jaar geleden de goedkeuring om de richting Moderne talen te programmeren in de tweede graad en vraagt die richting nu ook aan voor de derde graad. Andere voorbeelden: Wellness en schoonheid, Toerisme, Houttechnieken, ...

Meestal gaat het over een richting binnen dezelfde finaliteit, maar het kan ook de keuze zijn van de school om een richting uit een andere finaliteit als enige meest inhoudelijk verwante richting aan te bieden. Bijvoorbeeld: de school kiest ervoor om Taal- en communicatiewetenschappen aan te bieden voor de leerlingen die momenteel het tweede leerjaar van de tweede graad Moderne Talen volgen, rekening houdend met het profiel van die leerlingen en hun verwachte keuze.

'1-op-1' betekent niet dat er geen andere inhoudelijk verwante richting is, maar wel dat de school de keuze maakt voor een optie. Bv. de school wil Economie-moderne talen als enige inhoudelijk verwante richting programmeren voor de leerlingen uit de tweede graad Economische wetenschappen. De school programmeert niet ook nog Economie-wiskunde. We kijken daarom ook naar de geplande concordanties.

Ook een aantal aanvragen voor het derde leerjaar van de derde graad die onder de 'oude' regelgeving voor studiecontinuïteit vallen, vallen onder deze cluster. Zie 3.1

Voor de Vlor is het vanzelfsprekend dat deze aanvragen goedgekeurd worden, omdat ze rechtstreeks in het verlengde liggen van studierichtingen die de school al aanbiedt in de voorgaande jaren. We adviseren ze dan ook gunstig en vragen bovendien dat voor dit soort programmaties de volgende jaren een eenvoudige melding zou volstaan in plaats van een volledige aanvraag (zie ook beleidsaanbeveling 2.3).

3.3.2.2 Studiecontinuïteit met inhoudelijk verwante verbreding binnen dezelfde finaliteit of naar andere finaliteiten (cluster 2)

Naast studiecontinuïteit 1-op-1 zijn er bij de aanvragen ook veel die tot doel hebben om het aanbod van inhoudelijk verwante studierichtingen waaruit leerlingen na de tweede graad kunnen kiezen, te verbreden of differentiëren. Die verbreding kan zich zowel binnen dezelfde finaliteit als in een andere finaliteit situeren. We zien dat scholen bijvoorbeeld een domeingebonden

doorstroomrichting aanbieden als alternatief voor de domeinoverschrijdende doorstroomrichting, of dat ze binnen een domein een extra finaliteit willen aanbieden naast een bestaande finaliteit.

Net zoals voor de tweede graad gaat de Vlor voor zijn advies uit van:⁵

- De legitimiteit van aanvragen door scholen die domein- of campusschool willen worden;
- De inhoudelijke verwantschap tussen domeinoverschrijdende en domeingebonden richtingen;
- De legitimiteit van uitbreiding van bestaand domeinoverschrijdend aanbod met andere domeinoverschrijdende studierichtingen.

De Vlor controleert daarbij wel de **leefbaarheid** van de extra richtingen. Als we zien dat scholen twee of meer alternatieven willen programmeren voor een beperkt aantal leerlingen die de inhoudelijk verwante richting in de tweede graad volgen, geven we daarbij aan dat die scholen moeten doseren, zonder in hun plaats keuzes te maken. De scholen zijn het best geplaatst om, in overleg met de andere scholen van hun scholengemeenschap, te bepalen welke richting ze al dan niet effectief programmeren.

Ook een aantal aanvragen voor het derde leerjaar van de derde graad en Se-n-Se-opleidingen vallen onder deze cluster.

3.3.2.3 Hercombinatie van bestaande polen in het aanbod van domeinoverschrijdende doorstroomrichtingen (cluster 3)

Een aantal aanvragen gaat over extra domeinoverschrijdende doorstroomrichtingen met twee polen. Die vallen ook onder verdere differentiatie van het aanbod voor de huidige leerlingenpopulatie (zie cluster 2). Vaak zijn dat richtingen die de scholen vroeger al aangeboden hebben, maar waarvoor de voorbije jaren geen belangstelling was. Scholen grijpen de mogelijkheid aan tot heroprichting met het oog op de verwachte keuzes van de leerlingen in het tweede leerjaar van de tweede graad en de verwachte algemene stijging van het aantal leerlingen in de komende jaren. Ze willen het aanbod verder differentiëren door bestaande polen te hercombineren (bv. aanvraag voor Latijn-wetenschappen, naast bestaande richtingen Latijn-wiskunde en Wiskunde-wetenschappen). Zo nodig zullen de scholen nog keuzes moeten maken voor de eigenlijke programmatie. In dat geval geeft de Vlor aan dat de school moet doseren, zonder die keuzes in hun plaats te maken.

3.3.2.4 Simultane aanvraag van inhoudelijk verwante studierichtingen in de tweede en de derde graad (cluster 4)

Enkele scholen vragen simultaan de tweede en derde graad van inhoudelijk verwant aanbod aan. De voorgaande jaren was de Vlor daar in zijn advisering terughoudend over. We adviseerden om eerst de tweede graad goed te keuren, vervolgens te zien of de richting leefbaar is en dan pas de derde graad aan te vragen. We houden er vanaf dit jaar ook rekening mee dat scholen in de nieuwe derdegraadsrichtingen die ze willen programmeren, zij-instroom verwachten vanuit andere richtingen in de tweede graad of vanuit andere scholen.

3.3.2.5 Nieuw domein (cluster 5)

Enkele scholen vragen de programmatie aan van richtingen in een volledig nieuw domein voor de school.

Een aantal scholen wil één of meer domeingebonden richtingen programmeren van een studiedomein dat nog volledig ontbreekt in de school. Het gaat dan voor alle duidelijkheid niet over aanbod dat inhoudelijk verwant is aan bestaand aanbod. Die aanvragen vallen immers onder

⁵ Zie advies over de programmatie-aanvragen voor de tweede graad

cluster 2. Onder 'nieuw domein' verstaat de Vlor dat het domein nog niet wordt aangeboden in het niet-duaal voltijds onderwijs.

Voor die programmaties in een volledig nieuw domein is het aangewezen dat er voldoende samenwerking is met de scholen binnen dezelfde scholengemeenschap of in aangrenzende scholengemeenschappen die al investeren in het studiedomein waaronder de te programmeren studierichting valt. De Vlor wijst op het belang van voldoende draagvlak voor de scholen die verder investeren in de dubbele finaliteit-studierichtingen en in de arbeidsmarktgerichte studierichtingen. Het is belangrijk dat de expertise en de knowhow van die scholen (personeel, infrastructuur, netwerk stageplaatsen e.a.) blijvend benut wordt. De Vlor kijkt dan ook met een andere bril naar aanvragen binnen de basisdomeinen dan naar (niche-)aanbod binnen de meer specifieke domeinen (Land- en Tuinbouw, Kunst en Creatie, Voeding en Horeca).

Onder deze cluster behandelen we ook aanvragen van een school die nog in opbouw is van een eerstegraadsschool naar een zesjarige structuur. Het is evident dat die aanvragen onder een nieuw domein vallen, aangezien de school nog geen aanbod heeft in de tweede graad. Maar dat vragen ze dus ook vaak simultaan aan.

Ook een aanvraag die de keuzevrijheid van ouders en leerlingen moet garanderen valt onder deze cluster.

De Vlor motiveert het advies voor de aanvragen die onder deze cluster vallen in deel 4 van dit advies.

Een specifieke subcluster van aanvragen in een nieuw domein omvat enkele aanvragen voor de nieuwe studierichting Datacommunicatie- en netwerkinstallaties (finaliteit arbeidsmarkt). Die is in de matrix in het domein STEM geclassificeerd, maar is inhoudelijk verwant met andere nieuwe ICT-opleidingen die onder het domein Economie en Organisatie vallen, zoals Applicatie- en databeheer (dubbele finaliteit) en Bedrijfsondersteunende informaticawetenschappen (finaliteit doorstroom). De arbeidsmarktgerichte studierichting ligt inhoudelijk in het verlengde van de richtingen van de andere finaliteiten. De scholen die ze aanvragen, willen het aanbod ICT-opleidingen verbreden en zo de leerlingen meer keuzemogelijkheden bieden. Daarom vindt de Vlor de programmatie in het nieuwe domein STEM te verantwoorden. Als een school Datacommunicatie- en Netwerkinstallaties aanvraagt en ze heeft al ander aanbod in het domein STEM, valt de aanvraag onder cluster 2.

Hetzelfde geldt voor een aanvraag van de reeds bestaande richting Informatica- en communicatiewetenschappen (domeingebonden doorstroom) van een school die het domein STEM nog niet aanbiedt. Die aanvraag wordt extra gemotiveerd in deel 4 van het advies.

3.3.2.6 Voorafname op studiecontinuïteit (cluster 6)

Enkele scholen vragen al de programmatie aan voor richtingen in de derde graad, terwijl ze in de tweede graad nog geen leerlingen hebben in het tweede leerjaar, maar enkel in het eerste leerjaar. De Vlor begrijpt dat die scholen al willen anticiperen op studiecontinuïteit voor hun leerlingen richting derde graad. Omdat er sinds vorig jaar ook een genadejaar geldt voor programmatie van studierichtingen – m.a.w. als de school de goedgekeurde programmatie niet in het eerstvolgende schooljaar realiseert wegens geen ingeschreven leerlingen, hoeft ze voor het daaropvolgende jaar geen nieuwe aanvraag te doen – is dat begrijpelijk. Toch vindt de Vlor dat die scholen beter nog een jaar hadden kunnen wachten om de leerlingenaantallen en verwachte studiekeuzes van leerlingen in het tweede leerjaar van de tweede graad te kunnen inschatten.

3.3.2.7 De school biedt het aangevraagde structuuronderdeel al aan/de programmatie creëert geen bijkomend aanbod (cluster 7)

1 Het gaat over een regularisatie

Net zoals vorige jaren zien we (her)aanvragen voor studierichtingen die de scholen in kwestie al aanbieden, maar dan als *vestigingsplaats* van een andere school. Dat zorgt voor administratieve, organisatorische en praktische problemen. De gewijzigde regelgeving biedt een kans voor die scholen om het eigen bestaande aanbod zelf te programmeren. Vaak vragen zij meteen de tweede en de derde graad van een studierichting aan, omdat ze in beide graden momenteel al leerlingen hebben. De Vlor adviseert die aanvragen gunstig.

Een andere reeks aanvragen gaat over richtingen die scholen al aanbieden via *erkenning*, meestal voor een beperkt aantal leerlingen. Daar is de verwachte leerlingeninstream in de komende jaren een voorwaarde voor een gunstig advies.

2 *Het gaat over een administratieve overheveling*

De Vlor adviseert ook de clusters van administratieve overhevelingen gunstig. Zo'n overhevelingen genereren immers geen extra of dubbel studieaanbod. Voor ouders en leerlingen verandert er niets en er is telkens een protocol van akkoord voor het personeel (zie ook beleidsaanbeveling 2.5).

3 *Het gaat om een 'inruil' van de ene voor de andere richting binnen de school*

Als de school aangeeft dat zij in de plaats van de aangevraagde richting een andere (geconcordeerde) richting zal afbouwen, en er dus geen bijkomend aanbod gegenereerd wordt, adviseert de Vlor gunstig voor de nieuwe programmatie.

Deze cluster sluit de andere clusters niet uit. Ook in dit geval kan doseren aan de orde zijn om de leefbaarheid te garanderen.

De Vlor hanteert bij de beoordeling van de aanvragen het geheel van de criteria uit de regelgeving en de extra criteria. Alle aanvragen die de Vlor volgens een of meer van bovenstaande criteria zonder meer gunstig adviseert, worden niet verder gemotiveerd. De adviezen die extra duiding vragen, komen in deel 4 aan bod.

Deel 4 wordt niet gepubliceerd op de website van de Vlor.

Marleen Colpin
secretaris Raad Secundair Onderwijs

Saskia Lieveyns
voorzitter Raad Secundair Onderwijs

Bronnen

[Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de studiegebieden en structuuronderdelen in het voltijds secundair onderwijs](#) (B.S.05/02/2008, gewijzigd op 18/09/2020).

[Codex Secundair Onderwijs](#), 17 december 2010.

[Decreet tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat betreft de modernisering van de structuur en de organisatie van het secundair onderwijs](#), 7 juni 2018.

Departement Onderwijs en Vorming. (z.d.). [Dataloep: aan de slag met cijfers over onderwijs](#).

Departement Onderwijs en Vorming. (2022, juni). [Matrix secundair onderwijs](#).

[Omzendbrief SO 60 van 5 februari 1999. Studieaanbod voltijds secundair onderwijs. 5 februari 1991.](#)

[Programmatie in het voltijds gewoon secundair onderwijs en in het stelsel leren en werken op 1 september 2022. 5 februari 1991.](#)